

Зміст

1. Управління активами інституційних інвесторів та адміністрування НПФ. Загальні результати	2
2. Результати діяльності індустрії управління активами ІСІ	3
2.1. Кількість КУА та ІСІ	3
2.2. Регіональний розподіл КУА та ІСІ	5
2.3. Вартість активів та чистих активів ІСІ	7
2.4. Чистий притік/відтік капіталу у відкритих ІСІ	9
2.5. Інвестори ІСІ	11
2.6. Структура активів ІСІ	13
2.7. Доходність ІСІ та інших напрямків інвестування	17
3. Резюме	18

1. Управління активами інституційних інвесторів та адміністрування НПФ. Загальні результати

Кількість учасників ринку

Компанії з управління активами (КУА)

У 3-му кварталі 2021 року загальна кількість **компаній з управління активами** зросла на шість, до **313**. Протягом квітня-червня було створено 9 нових КУА, а 3 – припинили свою діяльність.

Із усіх КУА, 286 мали в управлінні від одного до 66-ти фондів, а понад 98% таких компаній управляли принаймні одним венчурним ІСІ.

Адміністратори недержавних пенсійних фондів (АНПФ)

Кількість АНПФ у 3-му кварталі 2021 року не змінилася: 19. Серед них, як і раніше, було 6 компаній, які здійснювали винятково діяльність із адміністрування НПФ, решта – поєднували її з управлінням активами.

Інститути спільного інвестування (ІСІ)

У 3-му кварталі 2021 року було зареєстровано 54 нових ІСІ. Загальна кількість **ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу активів (сформованих)**, зростала 16-й квартал поспіль і на кінець вересня становила **1624** (+4.1% за квартал).

Недержавні пенсійні фонди (НПФ)

Кількість **НПФ в управлінні** станом на 30.09.2021 року становила **55** (без урахування корпоративного фонду НБУ), у тому числі 46 відкритих, 3 корпоративних та 6 професійних. Всього активами НПФ управляли 33 КУА.

В **адмініструванні** 18-ти АНПФ-членів УАІБ у вересні перебувало 57 НПФ: 47 відкритих, 4 корпоративних та 6 професійних.

Страхові компанії (СК)

Кількість **СК, що передали свої активи в управління КУА**, та кількість КУА, що надавали такі послуги, у 3-му кварталі 2021 року не змінилася: станом на 30.06.2021 **одна** така компанія продовжувала управляти активами **двох** СК.

Активи в управлінні та ВЧА

Усі інституційні інвестори

Сукупні активи в управлінні КУА продовжували прискорювати зростання – до 6.4% за 3-й квартал – і станом на 30.09.2021 сягнули **507 806 млн грн**. Із початку року ці активи зросли на 19.6%, а за останні 12 місяців на кінець вересня – на 26.9%.

Інститути спільного інвестування (ІСІ)

Загальні активи усіх ІСІ в управлінні, включно з тими, які ще не досягли нормативу, також зросли на 6.4% за 3-й квартал, а за останній рік – на 27%. Станом на 30.09.2021 вони дорівнювали **505 498 млн грн**.

Активи діючих ІСІ, що досягли нормативу мінімального обсягу активів (сформованих), на кінець вересня 2021 року досягли **496 066 млн грн**. За 3-й квартал вони зросли на 6.0%, із початку 2021 року – на 19.8%, а за останні 12 місяців – на 25.8%.

ВЧА сформованих ІСІ станом на кінець вересня 2021 року сягнула **373 066 млн грн**. У липні-вересні вона прискорила квартальний темп зростання, але уповільнила – річний: +5.0% за три місяці та +20.5% за останній рік. За 9 місяців 2021 року вона додала 15.8%.

Недержавні пенсійні фонди (НПФ)

Активи НПФ в управлінні КУА у липні-вересні 2021 року прискорили квартальне зростання до 3.3%, але річне – уповільнили до 11.6%. За перші 9 місяців року вони додали 8.3% і станом на 30.09.2021 досягли **2 120 млн грн**.

НПФ в адмініструванні членів УАІБ на кінець вересня мали **2 122 млн грн** активів, тобто на 2.7% більше, ніж у червні.

Страхові компанії (СК)

Активи СК в управлінні КУА у 3-му кварталі 2021 року продовжували зростати – посиленням темпом: +6.4%. Із початку року вони додали 9.9%, а за останні 12 місяців – 15.8% і станом на кінець вересня дорівнювали майже **188 млн грн**.

2. Результати діяльності індустрії управління активами ІСІ

2.1. Кількість КУА та ІСІ

Кількість **компаній з управління активами** у липні-вересні збільшилася на шість – усього **313** (рис. 1). За цей квартал, за даними УАІБ, було створено 9 нових КУА, а 3 – припинили свою діяльність.

Компаній, що мали фонди в управлінні, на кінець вересня 2021 року стало 286 (у березні – 287). Вони управляли від одного до 66-ти фондів, а понад 98% таких компаній управляли принаймні одним венчурним ІСІ.

Упродовж 3-го кварталу 2021 року зареєстровано 54 нових ІСІ, усі з яких були венчурними, а 52 також – корпоративними фондами, тобто одразу після реєстрації були визнані такими, що відбулися.

Загальна кількість **ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу активів (сформованих)**, у липні-вересні 2021 року зростала 16-й квартал поспіль і у вересні становила **1624**, тобто збільшилася на 64, або 4.1% за цей квартал (після +2.4% за попередній).

Рис. 1. Динаміка кількості КУА та ІСІ у 3-му кв. 2020-2021 рр.

З урахуванням фондів, що вийшли з ринку протягом кварталу, кількість сформованих діючих фондів серед венчурних КІФ зросла на 67 (+9.1%), а венчурних ПІФ – на 3 (+0.4%, табл. 1). Врешті, кількість венчурних КІФ на кінець вересня 2021 року сягнула 800 і становила 49.3% усіх сформованих ІСІ (після 47.0% у червні). Частка ж венчурних фондів у цілому зросла до 92.7% (рис. 2). На 30.09.2021 венчурних ІСІ всього було 1506 (+4.9% за 3-й квартал).

Кількість ІСІ, які ще не досягли нормативу мінімального розміру активів, тобто пайових фондів серед усіх ІСІ в управлінні КУА, у 3-му кварталі 2021 року зменшилася з 57-ми до 52-х, або із 3.5% до 3.1% від усіх ІСІ в управлінні. Отже, пул для зростання

галузі за рахунок нових сформованих ПІФ у цей період дещо звужився, але його двигуном і далі були нові КІФ, що досягають нормативів одночасно з їхньою державною реєстрацією.

У процесі ліквідації, за даними УАІБ, на кінець вересня 2021 року загалом залишалися або розпочали його 64 фонди (3.9% від усіх визнаних і діючих ІСІ, після 4.1% у червні). Серед них, як і на початку 3-го кварталу, були: один відкритий, два інтервальних і три закритих диверсифікованих ПІФ, 5 закритих недиверсифікованих ПІФ, 52 венчурних ПІФ та один КІФ.

Таблиця 1. Динаміка кількості ІСІ, що досягли нормативів, за типами, видами та правовими формами, у 3 кв. 2020-21 рр.

Дата / Період	Всього	ПІФ*										КІФ*		
		ВД*	ВС*	ІД*	ІС*	ЗД*	ЗН*	ЗС*	ЗК*	ЗВ*	ЗН*	ЗК*	ЗВ*	
30.09.2020	1443	12	7	16	4	3	25	1	2	738	44	4	587	
31.12.2020	1478	10	7	16	4	3	24	1	2	726	44	5	636	
31.03.2021	1523	10	7	15	4	3	21	1	3	719	51	5	684	
30.06.2021	1560	7	10	14	4	3	20	1	3	703	57	5	733	
30.09.2021	1624	7	10	14	4	3	20	1	3	706	51	5	800	
Зміна за 3-й квартал 2021 року	64	0	0	0	0	0	0	0	0	3	-6	0	67	
	4.1%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.4%	-10.5%	0.0%	9.1%	
Зміна з початку 2021 року	146	-3	3	-2	0	0	-4	0	1	-20	7	0	164	
	9.9%	-30.0%	42.9%	-12.5%	0.0%	0.0%	-16.7%	0.0%	50.0%	-2.8%	15.9%	0.0%	25.8%	
Зміна за рік	181	-5	3	-2	0	0	-5	0	1	-32	7	1	213	
	12.5%	-41.7%	42.9%	-12.5%	0.0%	0.0%	-20.0%	0.0%	50.0%	-4.3%	15.9%	25.0%	36.3%	

* ВД – відкриті диверсифіковані ІСІ, ВС – відкриті спеціалізовані, І – інтервальні диверсифіковані, ІС – інтервальні спеціалізовані, ЗД – закриті диверсифіковані, ЗН – закриті недиверсифіковані невенчурні, ЗС – закриті спеціалізовані, ЗК – закриті кваліфікаційні, ЗВ – закриті недиверсифіковані венчурні ІСІ.

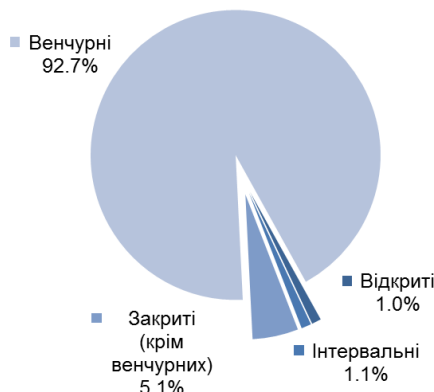

Рис. 2. ІСІ, що досягли нормативів, за типами фондів станом на 30.09.2021 р.

ІСІ з публічним розміщенням на кінець 3-го кварталу 2021 року було 80 (+2.6%) – за рахунок повнішого врахування фондів за поданою звітністю

(додалися два закритих недиверсифікованих фонди (табл. 2)).

Кількість КУА, що управляють ІСІ з публічним розміщенням, у липні-вересні 2021 року не змінилася: 31.

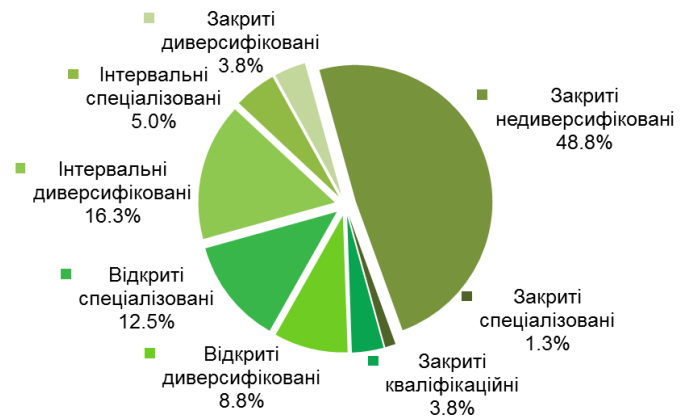

Рис. 3. ІСІ з публічною емісією станом на 30.09.2021 р.

Таблиця 2. Динаміка кількості ІСІ з публічним розміщенням у 3 кв. 2020-2021 рр.

Дата / Період	Всього	Відкриті			Інтервальні			Закриті				
		Д*	С*	Всього	Д*	С*	Всього	Д*	Н*	С*	К*	Всього
30.09.2020	78	12	7	19	15	4	19	3	35	1	1	40
31.12.2020	76	10	7	17	15	4	19	3	35	1	1	40
31.03.2021	75	10	7	17	14	4	18	3	34	1	2	40
30.06.2021	78	7	10	17	13	4	17	3	37	1	3	44
30.09.2021	80	7	10	17	13	4	17	3	39	1	3	46
Зміна за 3-й квартал 2021 року	2	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2
	2.6%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	5.4%	0.0%	0.0%	4.5%
Зміна з початку 2021 року	5	-3	3	0	-1	0	-1	0	5	0	1	6
	6.7%	-30.0%	42.9%	0.0%	-7.1%	0.0%	-5.6%	0.0%	14.7%	0.0%	50.0%	15.0%
Зміна за рік	2	-5	3	-2	-2	0	-2	0	4	0	2	6
	2.6%	-41.7%	42.9%	-10.5%	-13.3%	0.0%	-10.5%	0.0%	11.4%	0.0%	-	15.0%

* Д - диверсифіковані, С - спеціалізовані, Н - недиверсифіковані, К - кваліфікаційні.

Диверсифікованих та спеціалізованих ІСІ з публічною емісією, що подали звіти за 3-й квартал 2021 року, було 32, як і раніше (табл. 3).

Склад фондів за класами активів¹ також не змінився: до фондів акцій на кінець вересня було віднесено той самий один відкритий ІСІ, що належав до цього класу впродовж 9 місяців 2021 року. Він мав частку 3.1% усіх диверсифікованих і спеціалізованих ІСІ з публічним розміщенням (рис. 4).

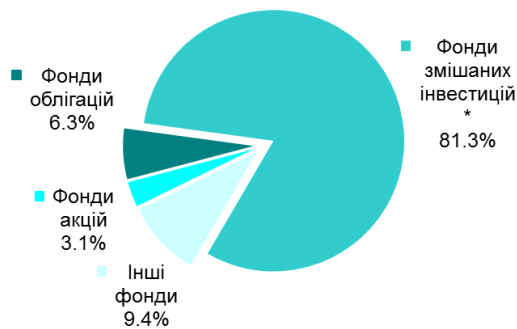

Рис. 4. Диверсифіковані ІСІ з публічною емісією за класами фондів станом на 30.09.2021 р.

Фондами облігацій залишалися два відкриті ІСІ, що становили 6.3% усіх диверсифікованих та спеціалізованих ІСІ з публічною емісією.

Фондами змішаних інвестицій були знову 26 ІСІ: 11 відкритих, 9 інтервальних та 6 закритих ІСІ. Частка цього класу в усіх диверсифікованих та спеціалізованих ІСІ з публічним розміщенням у червні 2021 року зберігалася на рівні 81.3%.

До «інших» фондів упродовж 3-го кварталу 2021 року належали ті ж самі два відкритих та один інтервальний ІСІ (9.4%).

Таблиця 3. Динаміка диверсифікованих ІСІ з публічною емісією за класами фондів у 3 кв. 2020-2021 рр.

Дата / Період	Всього	Фонди акцій	Фонди облігацій	Фонди змішаних інвестицій*	Інші фонди
30.09.2020	32	3	3	1	25
31.12.2020	32	1	2	26	3
31.03.2021	32	1	2	26	3
30.06.2021	32	1	2	26	3
30.09.2021	32	1	2	26	3
Зміна за 3-й квартал 2021 року	0	0	0	0	0
	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Зміна з початку 2021 року	0	0	0	0	0
	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Зміна за рік	0	-2	-1	25	-22
	0.0%	-66.7%	-33.3%	2500.0%	-88.0%

* Мають і акції, і облігації, і грошові кошти у своїх портфелях.

2.2. Регіональний розподіл КУА та ІСІ

У Києві та столичному регіоні у 3-му кварталі 2021 року загальна кількість **діючих КУА** зросла на три і на кінець вересня становила 218 (рис. 5). У липні-вересні тут було створено 7 компаній.

Загалом у ТОП-5 регіонах за чисельністю КУА у липні-вересні 2021 року побільшало компаній знову у Дніпрі – до 23-х, а також у Львові – до 12-ти – також на одну. Це збільшило відповідну частку ринку першого з 7.2% у червні до 7.3% у вересні, другого – з 3.6% до 3.8%. Серед інших областей України, кількість КУА змінилася тільки у Запоріжжі (+1) – до 5-ти. Загальна кількість КУА у регіонах поза ТОП-5 зросла на кінець вересня до 32-х, а їхня частка ринку – до 10.2%. Врешті, вага Києва та столичного регіону за кількістю компаній продовжувала зменшуватися – з 70.0% у червні до 69.7% у вересні.

Кількість **ІСІ в управлінні** у Києві та області у 3-му кварталі 2021 року зросла на 43 (+3.6%), до 1250-ти фондів, а загалом по Україні – на 55 (+3.4%). Відповідно, вага Києва та регіону за цим показником дещо зросла: із 74.4% до 74.5% (рис. 6). Відносно найбільше додалося фондів в Івано-Франківську – 5.6% (2 ІСІ), також їхня кількість зросла у Львові (+5.1%) та Дніпрі (+4.2%), а у Харкові – не змінилася. Відповідно, вага останнього у 3-му кварталі опустилася нижче 6% (5.8%), поступаючись Львову (6.1%) та Дніпру (5.9%) за цим показником. У регіонах України поза ТОП-5 кількість фондів у цей період зросла на один (+1.1%), до 90-та, але їхня вага продовжувала знижуватися – з 5.5% до 5.4%.

¹ Див. Ренкінги «ІСІ (диверсифіковані публічні) - за класами фондів» та Методику ренкінгування КУА та ІСІ за результатами їхньої діяльності на сайті УАІБ: <http://www.uaib.com.ua>.

У розподілі **активів ІСІ в управлінні** за регіонами у 3-му кварталі 2021 року частка найбільших міст і їхніх областей вперше цього року зменшилася – переважно за рахунок Дніпра (із 5.7% до 5.5%), через слабше зростання тут активів, ніж загалом для галузі – на 2.4%. Частка Києва, також на відміну від 2-го кварталу, зросла – з 80.4% до 80.5%, при збільшенні обсягу активів в управлінні тут на 6.7%. Харків наростив активи на 7.2%, тож його вага дещо піднялася, але залишалася у межах 4.8%.

Регіони України поза ТОП-5 за активами ІСІ в управлінні у 3-му кварталі 2021 року збільшили активи суттєвіше, ніж лідери (+8.8% проти +6.4%), тому їхня частка зросла – до березневого рівня – 2.5%.

Таким чином, у липні-вересні 2021 року певне посилення концентрації галузі управління активами ІСІ у ТОП-5-областях тривало тільки за кількістю фондів, у той час як за кількістю КУА та обсягом активів ІСІ в управлінні відбувалася незначна децентралізація, разом зі зростанням показників практично в усіх областях України.

Рис. 5. Регіональний розподіл кількості КУА станом на 30.09.2021 р.

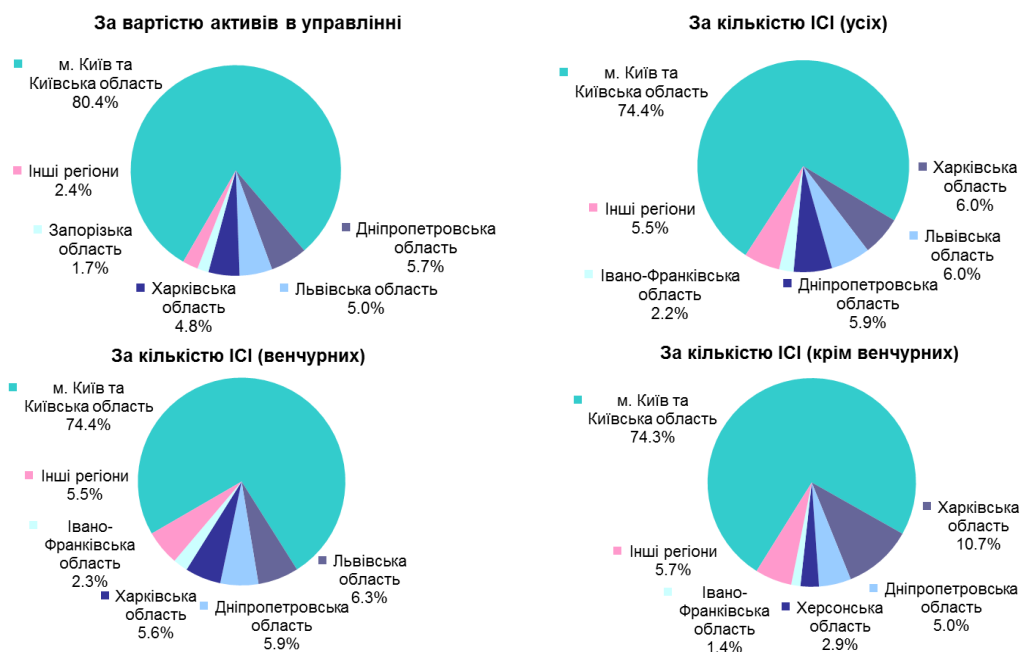

Рис. 6. Регіональний розподіл ІСІ за кількістю та вартістю їхніх активів в управлінні станом на 30.09.2021 р.

2.3. Вартість активів та чистих активів ІСІ

Загальні активи ІСІ в управлінні, включно з тими, які ще не досягли нормативу мінімального обсягу активів, зросли на 6.4% за 3-й квартал (після +6.2% за 2-й), з початку року – на 19.6%, а за останній рік – на 27.0%. Станом на 30.09.2021 вони дорівнювали **505 498 млн грн.**

Загальні активи діючих ІСІ, що перебували в управлінні КУА та досягли нормативів (сформованих, «визнаних» ІСІ), на кінець вересня 2021 року досягли **496 066 млн грн** (рис. 3). За 3-й квартал вони зросли на 6.0% (як і за 2-й), із початку 2021 року – на 19.8%, а за останні 12 місяців у вересні – на 25.8% (після +26.1% у червні).

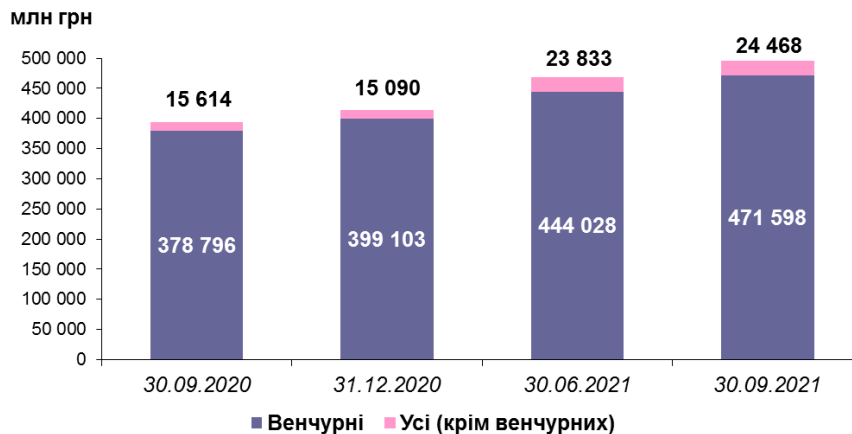

Рис. 7. Динаміка вартості активів ІСІ у 3-му кварталі 2021 року та за рік

Майже 98% зростання вартості активів сформованих ІСІ у липні-вересні 2021 року забезпечили венчурні фонди – у тому числі за рахунок збільшення їхньої кількості. Станом на 30.09.2021 загальні активи венчурних ІСІ становили **471 598 млн грн** – на 6.2% більше, ніж у червні.

Також зросли активи інших секторів закритих фондів та активи відкритих ІСІ, що після зменшення у 2-му кварталі на 0.8% додали 3.0% у 3-му. Це знову значною мірою відбулося завдяки руху капіталу в цьому секторі, який цього разу був позитивним. Динаміка цих ІСІ з початку 2021 року й за останні 12 місяців залишалася надзвичайно позитивною: понад 61% та 77% відповідно. Станом на 30.09.2021 відкриті ІСІ мали **180 млн грн** активів.

Вартість чистих активів усіх сформованих ІСІ станом на кінець вересня 2021 року сягнула **373 066 млн грн.** У липні-вересні вона прискорила квартальний темп зростання, але уповільнила – річний: +5.0% за три місяці (після +4.5% за 2-й квартал) та +20.5% за останній рік у

вересні (із +22.6% у червні). За 9 місяців 2021 року ВЧА сформованих ІСІ додала 15.8%.

Серед чинників квартального зростання – у тому числі приріст кількості фондів у венчурному секторі (+3.6% звітів). ВЧА венчурних ІСІ у 3-му кварталі 2021 року зросла майже удвічі більше, ніж у 2-му, – на 5.2%, із початку року – на 13.7%, а за останні 12 місяців – на 18.7% і на кінець вересня становила **349 344 млн грн**, або майже 94% сукупних чистих активів ІСІ.

Відкриті ІСІ, серед яких кількість діючих фондів залишалася незмінною упродовж липня-вересня 2021 року, наростили 4.9% ВЧА за цей період (після -2.9% за 2-й квартал), а за перші 9 місяців року – 61.4%. Річне зростання у вересні сповільнилося до 76.6% (із 88.7% у червні). Станом на 30.09.2021 чисті активи сектору становили майже **179 млн грн.** Зростання ВЧА було зумовлено переважно чистим притоком коштів інвесторів, що становив понад 2/3 приросту ВЧА цих ІСІ в цілому. Решту визначила позитивна переоцінка портфелів фондів у секторі за цей період.

Таблиця 4. Динаміка ВЧА ІСІ у розрізі типів фондів у 3-му кварталі 2021 року та за рік, млн грн

Фонди	30.09.2020	31.12.2020	30.06.2021	30.09.2021	Зміна за 3-й квартал 2021	Зміна з початку 2021 року	Зміна за рік
Відкриті	101.3	110.8	170.4	178.8	4.9%	61.4%	76.6%
Інтервальні	96.7	107.7	104.3	102.0	-2.2%	-5.2%	5.5%
Закриті (крім венчурних), у т. ч.:	15 045.4	14 449.9	22 848.8	23 441.2	2.6%	62.2%	55.8%
з публічною емісією	2 804.0	3 087.8	6 064.0	6 044.4	-0.3%	95.8%	115.6%
з приватною емісією	12 241.4	11 362.1	16 784.8	17 396.7	3.6%	53.1%	42.1%
Усі (крім венчурних)	15 243.4	14 668.3	23 123.5	23 722.0	2.6%	61.7%	55.6%
Венчурні	294 390.0	307 360.4	332 049.7	349 344.2	5.2%	13.7%	18.7%
Усі (з венчурними)	309 633.5	322 028.7	355 173.2	373 066.2	5.0%	15.8%	20.5%

* Діючі ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу активів (були визнані такими, що відбулися), перебувають в управлінні КУА та надали звітність за відповідний період (на звітну дату).** Скориговано значення для відкритих та інтервальних фондів.

Інтервальні ІСІ у липні-вересні третій квартал поспіль зазнавали зменшення ВЧА: -2.2%, після -2.0%, але зберігали позитивну динаміку на річному проміжку (+5.5% на кінець вересня, після +18.8% у червні).

Закритих ІСІ з публічним розміщенням, що відзвітували за 3-й квартал 2021 року, було на один менше (-2.8%) порівняно з 2-м кварталом, а квартальна динаміка ВЧА сектору була помірно негативною: -0.3% (після +51.4%). Проте, з початку 2021 року чисті активи сектору збільшилися майже удвічі, а за останні 12 місяців у вересні – на 115.6% (після 108.4% у червні).

Закриті ІСІ з приватним розміщенням (крім венчурних) у липні-вересні додали 3.6% ВЧА (після

+34.1% у 2-му кварталі). Це відбулося попри зменшення кількості звітів цих ІСІ на 5 (-10.9%). За 9 місяців 2021 року ВЧА сектору зросла більш ніж у півтора раза, а за останній рік у вересні – на 42.1% (після +40.5% у червні).

Практично однаковий темп зростання ВЧА відкритих та венчурних – і всіх ІСІ у цілому – у 3-му кварталі 2021 року майже не змінив вагу двох секторів у сукупних чистих активах фондів (відповідно, 0.05% та 93.6% у вересні, після 93.5% у червні, рис. 8). Вага закритих ІСІ несуттєво опустилася в межах 6.4%, у тому числі фондів із публічним розміщенням – із 1.7% до 1.6%.

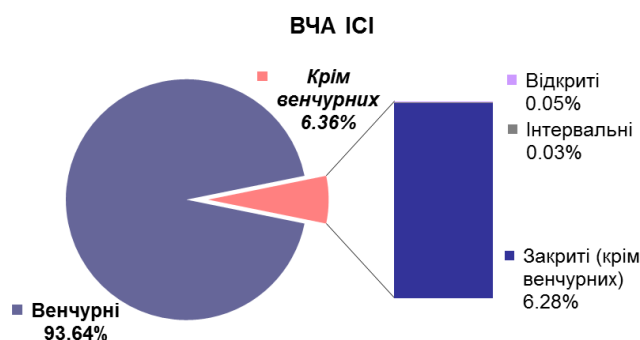

Рис. 8. Розподіл ВЧА ІСІ за типами фондів станом на 30.09.2021 р.

2.4. Чистий притік/відтік капіталу у відкритих ІСІ

Негативний рух капіталу в українських відкритих ІСІ у травні-червні 2021 року вже у липні змінився притоком, що тривав до кінця літа. Проте і вересневий чистий відтік не завадив позитивному результату за підсумками кварталу.

Липневі +4.8 млн грн були дещо кращим показником, ніж за той самий місяць минулого року, а у серпні чистий притік посилювався до 5.3 млн грн (рис. 9). При цьому найбільші надходження до сектору хоч і відбувалися переважно на локальних корекціях фондового ринку, що здешевлювали й

вартість сертифікатів фондів, та все ж вони передували основному його зниженню у серпні та вересні. Протягом останнього місяця 3-го кварталу сектор також отримував певний притік у низці фондів, але врешті він зазнав доволі значного відтоку внаслідок викупу частини сертифікатів у інвесторів під час локальних мінімумів ринку у цей період.

Врешті, 95% вересневого чистого відтоку припало на один фонд (змішаних інвестицій), який, проте, у цілому забезпечив понад 99% чистого притоку до сектору відкритих ІСІ за весь 3-й квартал 2021 року.

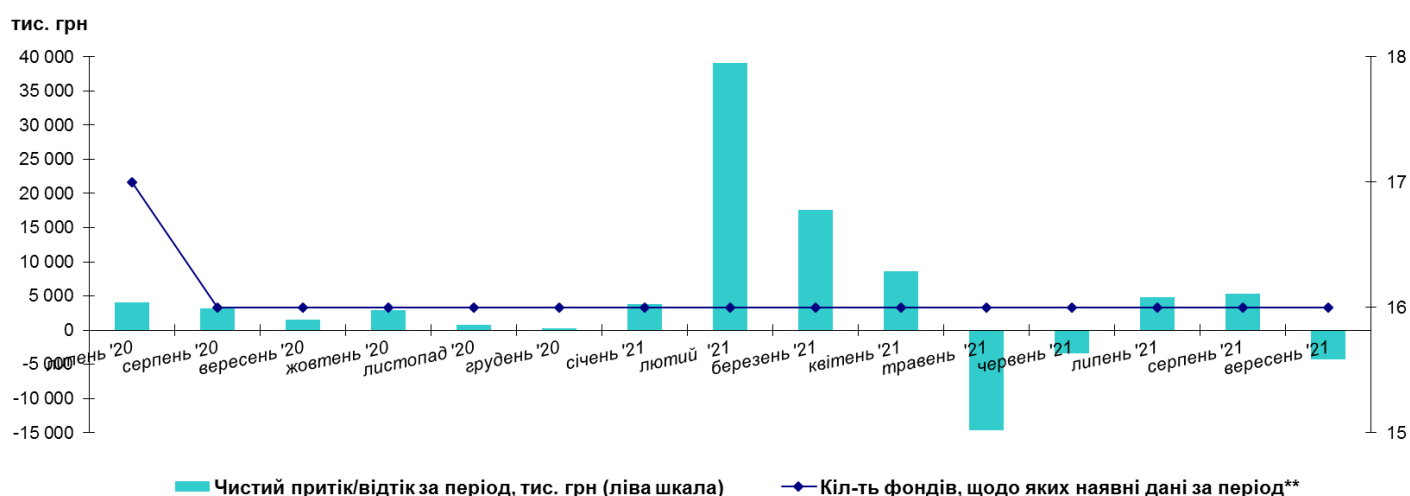

Рис. 9. Щомісячний чистий притік/відтік капіталу відкритих ІСІ у липні 2020-вересні 2021 рр. (за щоденними даними)

Упродовж 3-го кварталу 2021 року кількість відкритих фондів із чистим притоком коливалася від двох у липні до одного у серпні-вересні, а фондів із чистим відтоком – від трьох-чотирьох у липні-серпні до двох у вересні.

Із усіх 16-ти відкритих ІСІ, що подавали звітність упродовж 3-го кварталу, тільки 6 мали певний рух капіталу. Фондів, що мали чистий притік за підсумками трьох місяців, було два, а їхні сукупні додаткові надходження за квартал становили 6.5 млн грн (після 3.8 млн грн для трьох фондів у 2-му кварталі). Фондів, що мали чистий відтік, було 4, а їхні сукупні чисті втрати від виходу інвесторів за 3-й квартал 2021 року становили 0.7 млн грн (після -13.4 млн грн для 6-и фондів у 2-му кварталі).

Найбільше наростили свої кошти у відкритих фондах у липні-вересні 2021 року роздрібні інвестори-резиденти, причому їхня кількість тут, на відміну від попередніх трьох місяців, зросла.

Отже, сукупний чистий рух капіталу у відкритих ІСІ у 3-му кварталі 2021 року повернувся до позитивної зони: **+5.8 млн грн** (після -9.6 млн грн, рис. 10). Додаткові надходження коштів інвесторів забезпечили загалом 68.5% приросту чистих активів сектору за цей період.

Чистий притік до відкритих фондів із початку 2021 року залишався позитивним – як і річний, що уповільнився на кінець вересня до 60.7 млн грн (із +63.8 млн грн у червні).

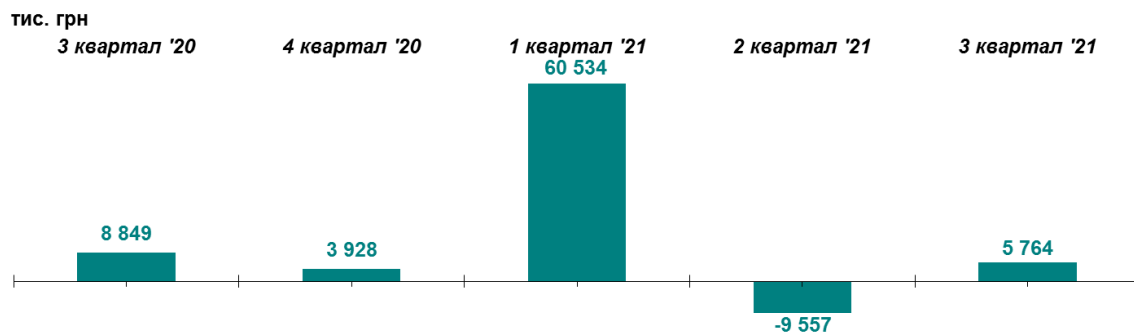

Рис. 10. Чистий притік/відтік капіталу відкритих ІСІ у 3-му кварталі 2020-2021 рр.

У цей час у Європейському Союзі притік до індустрії колективних інвестицій тривав, хоч і дещо послабився, зокрема у фондах, зорієнтованих на роздрібних інвесторів. Попри це, чисті надходження до галузі у 3-му кварталі 2021 року перевищували показник за цей період минулого року. Певний спад притоку капіталу відбувся, головним чином, для фондів акцій, в умовах підвищеної волатильності ринків та після значного притоку за попередні квартали. Водночас, додаткові вливання у фонди облігацій та фонди змішаних інвестицій посилилися, збільшуючи диверсифікованість сукупних вкладень інвесторів.

Загалом, за 3-й квартал 2021 року чистий притік капіталу до індустрії інвестиційних фондів ЄС, за даними EFAMA, становив 200 млрд євро (після +228 млрд євро за 2-й квартал та +195 млрд євро – рік тому)².

У UCITS³-фондах чистий притік за липень-вересень 2021 року становив 179 млрд євро (після +210 млрд євро у 2-му кварталі та +145 млрд євро – рік тому). Таким чином, ці фонди знову отримали 90% загальних додаткових надходжень до індустрії фондів у ЄС, як і у попередньому кварталі.

Найпопулярнішими із UCITS серед інвесторів четвертий квартал поспіль були фонди акцій, хоча вони й скоротили відставання від інших категорій: +64 млрд євро (після +114 млрд євро у 2-му кварталі та +42 млрд євро – рік тому).

Чистий притік до фондів змішаних інвестицій категорії UCITS у цей період збільшився, особливо у порівнянні з показником минулого року, і був несуттєво меншим від результату фондів акцій: +60 млрд євро (після +54 млрд євро за 2-й квартал і +15 млрд євро у 2020 році). Фонди облігацій у 3-му кварталі 2021 року також отримали посилений чистий притік: 54 млрд євро (після +49 млрд євро за 2-й квартал і +48 млрд євро рік тому).

Натомість, фонди грошового ринку третій квартал поспіль були єдиним сектором, що зазнав чистого відтоку капіталу: -9 млрд євро (після -12 та -73 млрд євро за 2-й і 1-й квартали відповідно, але рік тому отримали +40 млрд євро).

AIF⁴-фонди у 3-му кварталі 2021 року отримали більший чистий притік порівняно з 2-м кварталом: +21 млрд євро (проти +18 млрд євро). Однак він був більш ніж удвічі меншим, ніж за аналогічний період 2020 року (+51 млрд євро).

Найпопулярнішими із AIF серед інвесторів у липні-вересні 2021 року, на відміну від попередніх кварталів, були фонди змішаних активів: +15 млрд євро (після +9 млрд євро за 2-й квартал і -2 млрд євро рік тому). Значний позитивний результат мали й фонди облігацій: +12 млрд євро (після -8 млрд євро та +20 млрд євро відповідно). Також, найбільш стабільні вливання додаткового капіталу продовжували отримувати фонди нерухомості:

² За наявними даними щодо 29-ти країн, асоціації яких є членами EFAMA (24 країни-члени ЄС, у т. ч. Польща (колишній член EFAMA), а також Великобританія, Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія і Туреччина) – див. [EFAMA Quarterly Statistical Report Q3 2021](http://www.efama.org) на сайті: <http://www.efama.org>.

³ У цьому контексті довгострокові фонди UCITS – усі класи UCITS, окрім фондів грошового ринку. UCITS (Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities) – підприємства з колективного (спільного) інвестування в оборотні цінні папери (такі, що перебувають в обігу на регульованих ринках); є відкритими фондами із публічним розміщенням жорсткими вимогами до складу, якості, ліквідності та структури активів. Регулюються відповідно

Директивою (Directive 2009/65/EC від 13 липня 2009, зі змінами згідно з Directive 2014/91/EU від 23 липня 2014) та іншими пов'язаними актами законодавства ЄС. Є найбільш подібними до українських відкритих ІСІ (диверсифікованих та спеціалізованих, з публічним розміщенням).

⁴ AIF (Alternative Investment Funds) – фонди альтернативних інвестицій; фактично включають усі інші регульовані фонди, що не є UCITS. Компанії, що здійснюють управління такими фондами, регулюються Директивою AIFMD (Directive 2011/61/EU of 8 June 2011). Більшість українських ІСІ за своїми характеристиками подібні саме на AIF.

+5 млрд євро (після +7 млрд євро та +8 млрд євро відповідно).

Інші класи AIF-фондів мали чистий відтік капіталу у 3-му кварталі 2021 року, зокрема фонди акцій втратили ще 6 млрд євро за цей квартал (після -20 млрд євро у 2-му), хоча рік тому вони отримали додаткових 1 млрд євро. А традиційно найпопулярніша серед інвесторів категорія AIF – «інші» фонди⁵ – у цей час втратили 4 млрд євро (після +31 за 2-й квартал та 23 млрд євро рік тому).

2.5. Інвестори ІСІ

У 3-му кварталі 2021 року найбільші зміни у структурі власності відбулися у закритих ІСІ, зокрема – з приватним розміщенням (крім венчурних).

Найбільшою категорією учасників ІСІ за обсягом сукупних інвестицій (часткою у чистих активах) незмінно були **юридичні особи-резиденти**, які зберігали за собою більше половини ВЧА фондів, причому їхня частка у липні-вересні вперше за тривалий час зросла, хоч і несуттєво: з 51.0% до 51.6% (рис. 11). Це відбулося завдяки збільшенню сукупних коштів цих інвесторів у ІСІ в цілому на 11.6 млрд грн (+6.4%, після -3.5% у 2-му кварталі). При цьому сукупні кошти інших категорій інвесторів ІСІ

Дещо слабший чистий притік капіталу й посиленна волатильність фондових ринків у Європі та світі уповільнили зростання європейської індустрії фондів у 3-му кварталі 2021 року, однак воно тривало і у низці секторів випереджало показники минулого року. Загалом, *сукупна ВЧА фондів у ЄС та ЄЕЗ* у липні-вересні зросла на 1.7% (після +4.1% за 2-й квартал) і станом на 30.09.2021 дорівнювала майже 20.8 трлн євро. Із них близько 63% було в UCITS, чисті активи яких зросли на 2.0% (після +4.6%), до 13.1 трлн євро.

зросли менше або скоротилися, що збільшило вагу місцевих підприємств у ВЧА фондів.

За секторами ІСІ, кошти цих інвесторів зросли практично тільки у *венчурних* фондах: +11.6 млрд грн, або 6.6% (після -4.8% у 2-му кварталі). Їхня частка у секторі збільшилася з 52.7% у червні до 53.4% у вересні. Натомість, у *закритих (крім венчурних)* фондах кошти юридичних осіб-резидентів загалом скоротилися на 1.1%, а їхня вага у ВЧА цих ІСІ – з 26.9% до 25.9%, а фондів із публічним розміщенням зокрема – з 73.7% до 70.9%. У *відкритих* ІСІ кошти компаній-резидентів несуттєво зменшилися за 3-й квартал 2021 року (-1.4%), з 6.8% до 6.4% ВЧА.

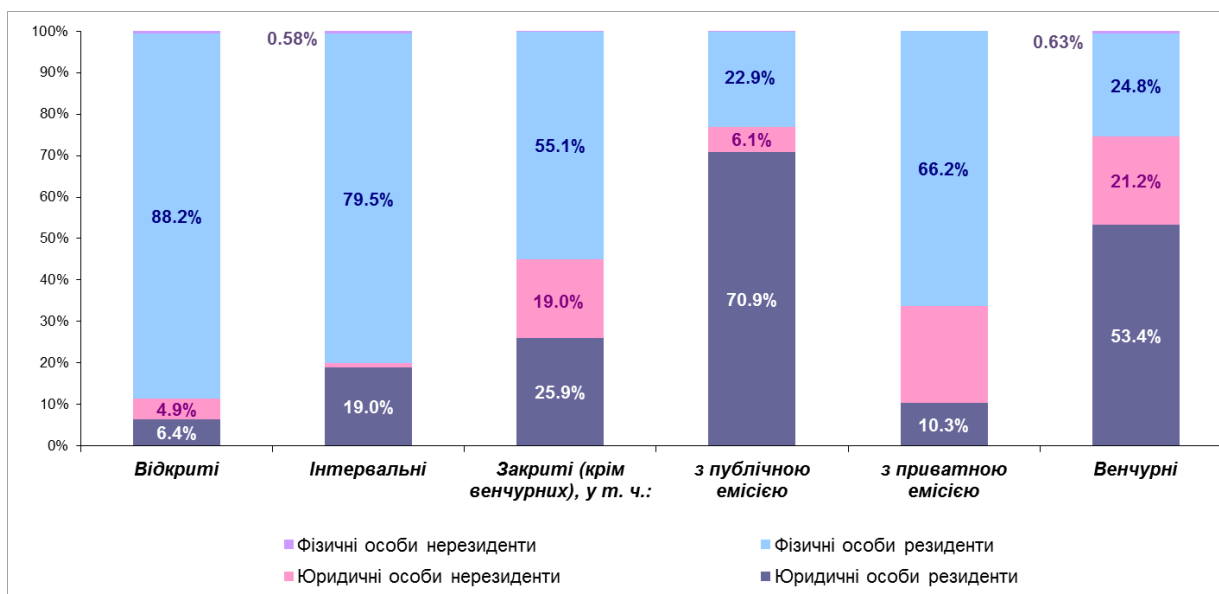

Рис. 11. Вкладення в ІСІ за категоріями інвесторів на 30.09.2021 року, частка у ВЧА⁶

⁵ Ця категорія AIF включає фонди акцій, облігацій та змішаних активів в Ірландії через відсутність даних про їх розподіл за цими секторами.

⁶ Без урахування цінних паперів фондів на пред'явника, що перебувають в обігу. Рисунок скориговано з урахуванням даних на 30.09.2021 замість 30.06.2021.

Фізичні особи-резиденти у 3-му кварталі 2021 року продовжували активно нарощувати свої сукупні кошти в ІСІ загалом і у відкритих та у венчурних фондах зокрема. У цілому, сукупна вартість вкладень цих інвесторів зросла на понад 8.6 млрд грн, або 9.4% (після +13.8% у 2-му кварталі). **Венчурні** фонди отримали навіть більше (+8.7 млрд грн, +11.2%), у той час як в інших закритих ІСІ кошти місцевих роздрібних інвесторів скоротилися. Врешті, їхня вага у ВЧА всіх ІСІ підвищувалася далі: з 25.7% у червні до 26.7% у вересні (у венчурних ІСІ – з 23.4% до 24.8%).

У **відкритих** ІСІ у липні-вересні 2021 року сукупні вкладення роздрібних інвесторів-резидентів збільшилися на 5.7% (після +3.3% за 2-й квартал), що було значною мірою зумовлено притоком капіталу до одного із цих фондів у липні-серпні. Врешті, частка місцевих роздрібних інвесторів у ВЧА сектору зросла з 87.5% до 88.2%.

Сукупна вартість вкладень усіх **іноземних інвесторів** в ІСІ у 3-му кварталі вперше у 2021 році зменшилася, причому прискореними темпами – на 2.3 млрд грн, або -2.7% (після +14.9% у 2-му). Це відбулося як рахунок підприємств-нерезидентів (-1.0 млрд грн, -

1.3%, після +13.4% у 2-му кварталі), так і фізичних осіб (-1.3 млрд грн, -36.0%, після +65.3%). Скорочення коштів нерезидентів відбулося переважно у **венчурних** ІСІ, а також в **інтервальних**. Частка нерезидентів у ВЧА венчурних ІСІ у 3-му кварталі скоротилася з 23.9% до 21.8%, а в усіх ІСІ – з 23.4% до 21.6%.

На кінець вересня 2021 року 97.2% іноземних вкладень в усіх ІСІ в цілому утримували **компанії-нерезиденти**, а 94.5% їхніх коштів перебували у **венчурних** фондах.

У **відкритих** ІСІ сукупна вартість інвестицій цих учасників у 3-му кварталі майже не змінилася (+0.2%, після -0.5% за 2-й), а їхня вага опустилася з 5.2% у червні до 4.9% у вересні. Сукупні кошти **роздрібних іноземних інвесторів** у відкритих фондах зросли на 2.4% за 3-й квартал (після +2.1% у 2-му), але їхня частка у ВЧА сектору залишилася у межах 0.5%. Сукупно вага усіх нерезидентів тут зменшилася за 3-й квартал із 5.7% до 5.4%.

Кількість інвесторів ІСІ на 30.09.2021 року становила **280 284** (табл. 5). Із них 98.9%, як і у червні, були фізичними особами - резидентами України, 96.5% – учасниками інтервальних фондів⁷, 0.6% – відкритих, 1.5% – венчурних.

Таблиця 5. Інвестори ІСІ за категоріями, кількість та частка у загальній кількості, станом на 30.09.2021 р.

Фонди	Юридичні особи				Фізичні особи				РАЗОМ	Q3 2021
	резиденти		нерезиденти		резиденти		нерезиденти			
Відкриті	21	1.27%	2	0.12%	1 634	98.43%	3	0.18%	1 660	0.24%
Інтервальні	20	0.01%	1	0.00%	270 474	99.99%	19	0.01%	270 514	-0.01%
Закриті (крім венчурних), у т. ч.:	324	8.43%	10	0.26%	3 498	91.02%	11	0.29%	3 843	0.05%
з публічною емісією	164	4.54%	6	0.17%	3 435	95.05%	9	0.25%	3 614	0.67%
з приватною емісією	160	69.87%	4	1.75%	63	27.51%	2	0.87%	229	-8.76%
Усі (крім венчурних)	365	0.13%	13	0.00%	275 606	99.85%	33	0.01%	276 017	0.00%
Венчурні	2 405	56.36%	326	7.64%	1 513	35.46%	23	0.54%	4 267	2.75%
Усі (з венчурними)	2 770	0.99%	339	0.12%	277 119	98.87%	56	0.02%	280 284	0.04%

За 3-й квартал 2021 року загальна кількість учасників ІСІ знову збільшилася, хоч і несуттєво: +0.04% (+106). В окремих секторах зростання було більш вагомим, а в інших відбулося скорочення кількості учасників фондів.

Найбільше додалося інвесторів у **венчурних** ІСІ – на 114, або 2.7% (після +4.9% у 2-му кварталі). За останній рік учасників цих фондів стало більше на 4.7%. Станом на 30.09.2021 їх налічувалося 4 267.

Також інвесторів побільшало у **відкритих** фондах і у **закритих ІСІ із публічним розміщенням**. У перших на 30.09.2021 року було 1 660 учасників (+4, або +0.2%, після +1.8% за 2-й квартал). Приріст знову відбувся цілком за рахунок роздрібних інвесторів-резидентів, яких на кінець вересня стало 1634 у **відкритих** ІСІ. За останні 12 місяців усіх інвесторів у цьому секторі побільшало на 7.4%.

⁷ Це пов'язано з діяльністю кількох фондів, які з колишніх взаємних фондів було реорганізовано в інтервальні ІСІ та які мають відносно дуже багато дрібних інвесторів.

Кількість учасників *закритих ІСІ з публічним розміщенням* зросла за 3-й квартал на 24, або 0.7% (після +1.9% за 2-й), а за останній рік – на 3.9%. Натомість, у *закритих із приватним розміщенням* інвесторів поменшало на 22, або 8.8% (після +2.9% за 2-й квартал), а за рік – на 7.7%.

Інтервальні ІСІ, як і раніше, мали найбільше інвесторів – 270 514 на 30.09.2021, їхня кількість у липні-вересні майже не змінилася у відносному виразі: -0.01% (-14). За останні 12 місяців вона зросла на 8.3% за рахунок дещо зміненого (і повнішого) обліку кількості інвесторів у деяких фондах, що було відображено у звітності за попередній квартал.

Зростання загальної кількості інвесторів ІСІ у 3-му кварталі 2021 року, як і у попередньому, відбулося переважно за рахунок **фізичних осіб-резидентів**. Їхня кількість в ІСІ зросла на 87, або 0.03% (після +8.2% за 2-й квартал). При цьому як і загальна кількість учасників ІСІ, присутність місцевих роздрібних вкладників зросла у секторах відкритих, закритих із публічним розміщенням та венчурних ІСІ. Зокрема, у *відкритих* фондах їх побільшало на 5 осіб, або 0.3% (після +1.8% у 2-му кварталі), у *закритих із публічним розміщенням* – на 14, або 0.4% (після +1.8%), у *венчурних* – на 89, або 6.3% (після +16.8%).

Юридичних осіб-резидентів в ІСІ у липні-вересні 2021 року, на відміну від попередніх трьох місяців, стало більше: +54, або 2.0% (після -1.3%). Їхня кількість зросла в усіх категоріях закритих фондів, тоді як у *відкритих* та в *інтервальних ІСІ* несуттєво зменшилася (по -1 учаснику у кожному з цих секторів,

або -4.5-4.8%). У *закритих із публічним розміщенням* місцевих підприємств побільшало на 11, або 7.2% (після +3.4% у 2-му кварталі). У *венчурних* фондах у липні-вересні додалося 44 таких інвестори, або 1.9% (після -0.9%), але їхня частка у цьому секторі й далі скорочувалася – з 56.9% у червні до 56.4% у вересні – в умовах стрімкішого зростання кількості інвесторів - фізичних осіб.

Іноземні компанії та фізичні особи у 3-му кварталі 2021 року зменшили свою присутність в ІСІ: -35, або -8.1% (після +6.7% за 2-й квартал). Кількість **корпоративних інвесторів - нерезидентів** зменшилася в усіх секторах *закритих ІСІ*, а загалом в усіх фондах – на 24, або 6.6% (після +3.1%). Відносно найбільше скорочення відбулося у *закритих фондах із приватним розміщенням*: -15, або -78.9% (після +15 за 2-й квартал). У *венчурних* фондах їх поменшало на 8, або 2.4% (після -0.9%).

Кількість **індивідуальних інвесторів - нерезидентів** у 3-му кварталі зменшилася тільки у *венчурних ІСІ*: -11 осіб, або -32.4% (після +13 осіб у 2-му). Це призвело до їх загального скорочення в усіх ІСІ на 16.4% (після +31.4%). В інших секторах ІСІ кількість цих інвесторів не змінилася за 3-й квартал.

Найбільша частка інвесторів-нерезидентів на кінець вересня 2021 року залишалася у *венчурних ІСІ*: 8.2% (після 8.8% у червні), у т.ч. 7.6% – корпоративні учасники (після 8.0%). У *відкритих ІСІ* кількість іноземних інвесторів знову була сталою упродовж кварталу (5), як і їхня вага у загальній кількості учасників цих фондів (0.3%).

2.6. Структура активів ІСІ

У структурі активів ІСІ у 3-му кварталі 2021 року **цінні папери та деривативи** продовжували втрачати **вагу** в *закритих ІСІ* з приватним розміщенням, зокрема і у *венчурних*. Також, їхня частка зменшилася, на відміну від 2-го кварталу, й у *відкритих ІСІ* (табл. 6, рис. 12). Якщо у *венчурних* фондах це відбулося через зменшення сукупних вкладень у вексялях, при переважному зростанні інших складових активів цих ІСІ, то у *відкритих* – внаслідок слабшого нарощення активів у цінних паперах порівняно з іншими статтями, на що частково вплинуло деяке скорочення вкладень сектору в **ОВДП**.

У *закритих фондах із приватним розміщенням* зменшення частки інструментів ринків капіталу в активах відбулося здебільшого через скорочення вкладень у **корпоративних облігаціях**. Натомість, збільшення ваги цінних паперів в активах *закритих ІСІ з публічним розміщенням* мало місце на тлі відносно стрімкішого зростання сукупних вкладень у державних і в корпоративних облігаціях, а в *інтервальних* фондах це були єдині статті активів, що зросли у 3-му кварталі.

Загальна **сукупна вартість** усіх цінних паперів і деривативів в активах ІСІ у цілому в 3-му кварталі 2021 року, на відміну від першого півріччя, зросла – як за рахунок венчурних фондів, так і майже усіх інших секторів ІСІ.

Таблиця 6. Зміни у структурі агрегованих портфельів ІСІ за типами фондів у 3-му кв. 2021 р.

Вид активу / Тип ІСІ / Зміна за квартал	Відкриті		Інтервальні		Закриті - з публ. проп.		Закриті - з прив. проп.		Венчурні	
	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%
Інші активи (у т. ч. ДЗ та КП)	0.07	2.7%	-0.61	-15.4%	-0.47	-0.6%	-15.21	-17.1%	-0.17	-0.2%
Нерухомість	-	-	-	-	0.09	8.5%	12.92	488.1%	0.15	4.8%
Грошові кошти та банківські депозити	0.26	0.9%	-2.83	-21.7%	-1.08	-69.0%	2.71	200.6%	0.26	9.3%
Банківські метали	-0.01	-2.9%	-	-	0.00	-4.8%	-	-	0.00	-9.5%
Облігації державні (у т.ч. ОВДП)	-1.14	-3.2%	2.87	5.0%	1.10	14.4%	0.41	5605.3%	-0.02	-3.7%
Облігації місцевих позик	0.06	0.07	-	-	0.00	0.02	-0.02	-0.21	-0.01	-0.07
Акції	0.82	4.1%	0.46	1.8%	0.00	0.0%	-0.11	-2.4%	-0.08	-5.0%
Корпоративні облігації	-0.06	-0.6%	0.11	18.4%	0.32	7.4%	-0.64	-27.5%	0.14	4.8%
Векселі	-	-	-	-	0.06	-	-0.06	-29.0%	-0.22	-15.1%
Інші ЦП та деривативи	-	-	-	-	-0.02	-0.01	-0.01	-0.05	-0.06	-4.2%
Цінні папери та деривативи	-0.32	-0.5%	3.44	4.1%	1.46	7.9%	-0.42	-5.9%	-0.24	-3.0%

Відкриті фонди у липні-вересні 2021 року продовжували збільшувати сукупні інвестиції у цінні папери – за рахунок акцій, корпоративних облігацій та облігацій місцевих позик. Станом на 30.09.2021 інструменти ринків капіталу залишалися ключовою складовою активів сектору, що становила понад 67%

(як і на кінець червня). В інтервальних фондах їхня вага зростає – за рахунок вкладень у державні й корпоративні облігації – з 83% у червні 2021 року до понад 86% у вересні й залишалася найбільшою серед усіх секторів ІСІ. В обох секторах найбільшу частку й далі мали **державні облігації (ОВДП)** (рис. 12).

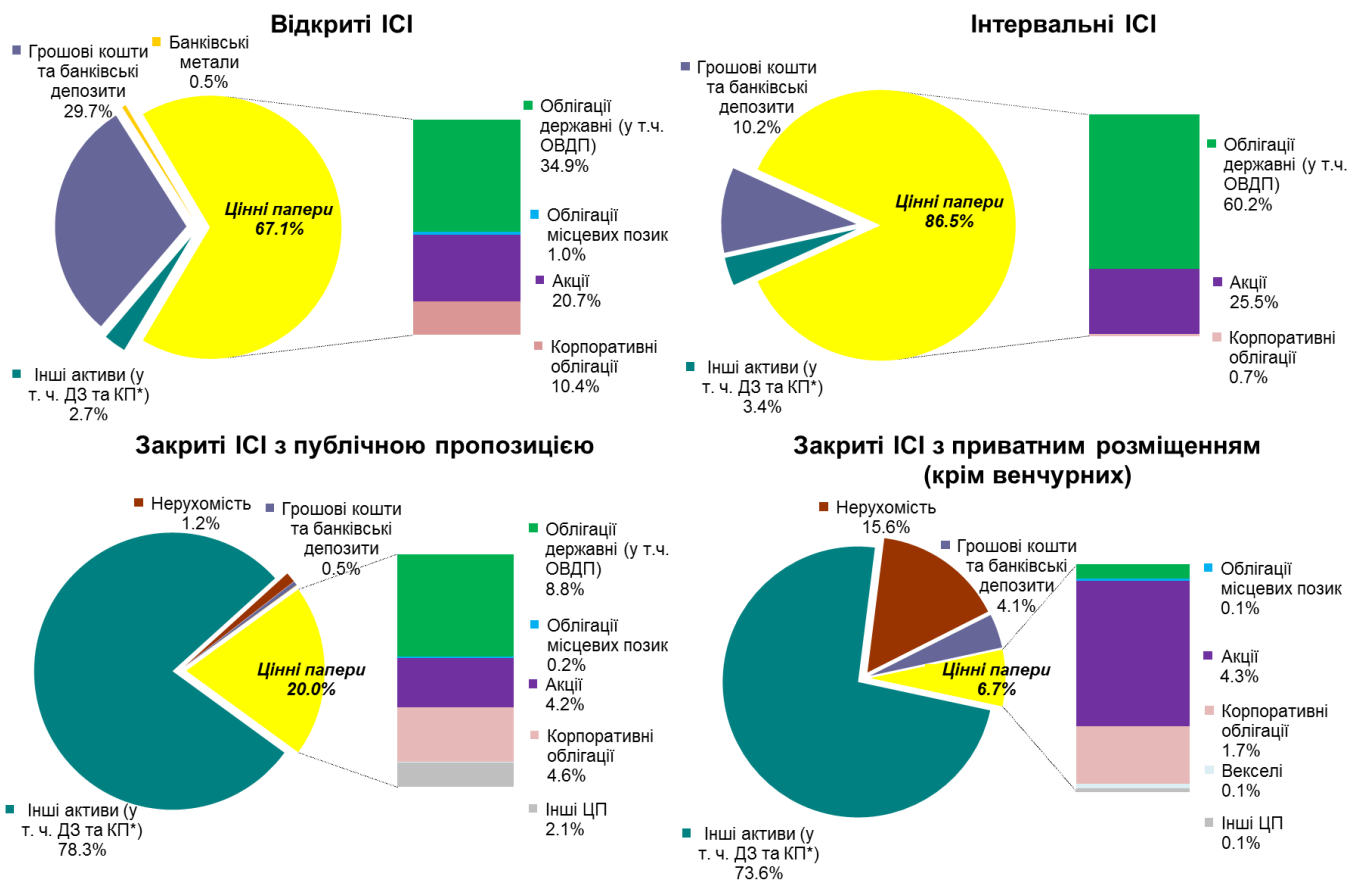

Рис. 12. Структура активів ІСІ за типами фондів на 30.09.2021 р.

Привабливість **ОВДП** для фондів на тлі високої інфляції у 3-му кварталі 2021 року, при незначному підвищенні ставок, дещо похитнулася, але несуттєво. Цьому сприяли переважно нижчі ставки за банківськими депозитами і зниження фондового ринку у цей період.

У *відкритих ІСІ* вага ОВДП в активах у липні-вересні опустилася з 36.1% до 34.9%, але на це більше вплинуло нарощення інших складових портфелів фондів, аніж скорочення сукупної вартості вкладень у державні папери (-0.3% за 3-й квартал, після -7.4% у 2-му). В *інтервальних ІСІ* пакет ОВДП збільшився на 2.4% (після -1.2%), що підняло його вагу в активах сектору з 57.4% у червні до 60.2% у вересні. У *закритих фондах із публічним розміщенням* сукупна вартість ОВДП в активах у 3-му кварталі зросла на 15.5% (після -13%), а їхня вага – з 7.7% до 8.8%, а у *фондах із приватним розміщенням (крім венчурних)* – майже у 60 разів та з 0.01% до 0.42% відповідно.

Акції у вересні 2021 року зберігали за собою понад чверть активів *інтервальних* фондів, а у *відкритих ІСІ* їхня частка зросла з 19.9% до 20.7%, за рахунок збільшення сукупної вартості пакету цих інструментів у фондах сектору на 7.2% за 3-й квартал (після +8.8% у 2-му).

Корпоративні облигації збільшилися за сукупною вартістю в активах усіх секторів ІСІ з публічним розміщенням, як і у попередньому кварталі, і лише у *відкритих фондах* їхня частка дещо зменшилася (з 10.5% до 10.4%) через стрімкіше зростання інших складових активів сектору.

Грошові кошти на поточних і депозитних рахунках ІСІ у банках у липні-вересні 2021 року зросли в активах ІСІ в цілому на 18.8% (після -0.8% за 2-й квартал), а їхня частка – 2.8% до 3.1%. За секторами ІСІ, обсяги готівки й депозитів збільшилися у *відкритих* (+3.9%) і у *закритих фондах із приватним розміщенням*, зокрема й *венчурних*. У кожному із цих секторів вага найліквіднішої частини активів також зросла, зокрема у *відкритих ІСІ* – з 29.4% до 29.7% - чому сприяв чистий притік капіталу за 3-й квартал. В *інтервальних фондах*, де обсяг готівки й депозитів скоротився у цей період майже на чверть, після збільшення у півтора раза за 2-й квартал, його частка в активах зменшилася з 13.0% у червні до 10.2% у вересні.

«Інші» активи⁸ – найбільша складова активів *венчурних* та інших фондів *закритого* типу – у перших збільшилися за липень-вересень 2021 року майже на 23 млрд грн, або 6.0% (після +5.0% у 2-му кварталі). А проте, їхня вага в активах сектору дещо опустилася – з 86.0% до 85.8% (рис. 13) – в умовах активнішого нарощення інших статей активів сектору, зокрема, нерухомості й коштів у банках, а також корпоративних облигацій. На кінець вересня «інші» активи венчурних ІСІ становили 404.5 млрд грн.

Сукупна вартість **нерухомості** у секторі у 3-му кварталі зросла ще на 11.4% (після +16.0% у 2-му), до 15.6 млрд грн, або 3.3% активів сектору (із 3.2% у червні).

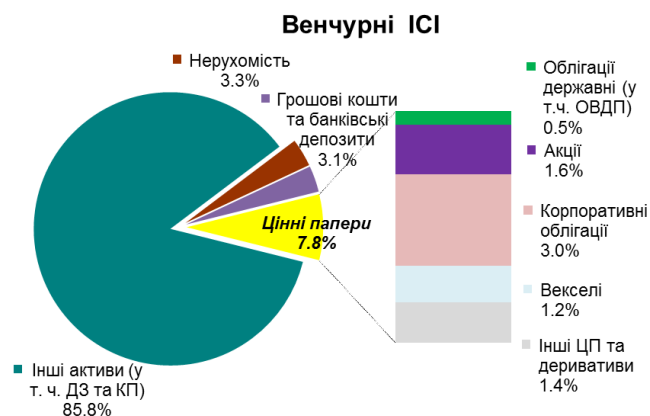

Рис. 13. Структура активів венчурних ІСІ станом на 30.09.2021 року

Портфель цінних паперів та деривативів усіх ІСІ разом у 3-му кварталі 2021 року зріс майже на 3% (після -0.2% у 2-му) і на кінець вересня коштував **39 269 млн грн** (табл. 7).

Це відбулося здебільшого за рахунок *корпоративних облигацій* (+1.4 млрд грн, або 10.2%, після -7.7% у 2-му кварталі) й *ОВДП* (+0.2 млрд грн, або 7.3%, після -31.7%). На тлі зменшення активів у векселях (переважно у венчурних ІСІ) – також відміну від 2-го кварталу – таке нарощення збільшило частку корпоративних і державних облигацій у зведеному фінансовому портфелі ІСІ, відповідно, з 35.6% і 7.1% у червні до 38.1% і 7.4% у вересні.

Акції в активах усіх ІСІ в цілому в 3-му кварталі також зросли за сукупною вартістю – на 0.9% (після -2.3% у 2-му) – не лише за рахунок венчурних фондів, а й інших секторів ІСІ. Акції у фінансовому портфелі усіх фондів загалом залишалися другою найбільшою

⁸ До «інших» активів належать корпоративні права, виражені в інших, ніж цінні папери, формах, а також дебіторська заборгованість, у тому числі

позики компаніям, у яких ІСІ володіють часткою в капіталі (для венчурних фондів).

складовою, хоча їхня частка й далі зменшувалася – з 22.4% у червні до 21.9% у вересні.

Обсяг векселів в активах ІСІ скоротився за 3-й квартал на 9.8% (після +8.4% за 2-й), а його частка в агрегованому фінансовому портфелі фондів – з 16.8% до 14.8%.

Облігації місцевих позик у липні-вересні також зменшилися за сукупною вартістю в активах ІСІ в

цілому: -1.6% (після +33.6% за 2-й квартал), а їхня частка у зведеному портфелі – з 1.0% до 0.9%.

Зведений пакет інших цінних паперів та деривативів у активах усіх ІСІ зріс іще на 1.8% (після +42.4%), але його частка у фінансовому портфелі фондів скоротилася з 17.1% у червні до 16.9% у вересні. Як і раніше, на кінець 3-го кварталу майже 98% із них перебували у венчурних ІСІ.

Таблиця 7. Портфель цінних паперів та деривативів ІСІ, станом на 30.09.2021 р.

Тип ЦП	Сукупна вартість ЦП у портфелях ІСІ, млн грн	Частка у зведеному портфелі ЦП ІСІ	Зміна за квартал, млн грн	Зміна, %
Корпоративні облігації	14 972.6	38.1%	1 388.4	10.2%
Акції	8 602.2	21.9%	76.7	0.9%
Векселі	5 792.2	14.8%	-630.0	-9.8%
Облігації державні	2 909.0	7.4%	197.4	7.3%
Облігації місцевих позик	363.2	0.9%	-5.8	-1.6%
Інші ЦП та деривативи	6 629.4	16.9%	114.5	1.8%
РАЗОМ	39 268.5	100.0%	1 141.2	3.0%

Вартість портфеля ІСІ, крім венчурних, у липні-вересні 2021 року зросла на 2.9% (після -0.4% у 2-му кварталі). Це відбулося здебільшого завдяки нарощенню пакетів ОВДП, а також деякому приросту акцій у закритих і відкритих фондах. На кінець вересня цей портфель коштував **2 701 млн грн** (табл. 8).

Акції тримали першість, але, додавши тільки 1.0% за 3-й квартал (після -0.9% за 2-й), втратили у вазі: з 41.5% у червні до 40.7% у вересні, на тлі на

порядок стрімкішого нарощення інвестицій у державних облігаціях.

Сукупна вартість вкладень ІСІ, крім венчурних, в ОВДП у 3-му кварталі зросла на 24.3% (після -11.4% за 2-й) і на кінець вересня їхня частка у зведеному фінансовому портфелі цих ІСІ підскочила з 23.6% до 28.5%. Корпоративні облігації, пакет яких у цих фондах скоротився на 10.0% (після +9.7%), поступилися другою позицією у портфелі цінних паперів і деривативів невенчурних ІСІ: їхня частка зменшилася з 26.6% у червні до 23.0% у вересні.

Таблиця 8. Портфель цінних паперів та деривативів ІСІ, крім венчурних, станом на 30.09.2021 р.

Тип ЦП	Сукупна вартість ЦП у портфелях ІСІ, млн грн	Частка у зведеному портфелі ЦП ІСІ	Зміна за квартал, млн грн	Зміна, %
Акції	1 098.9	40.7%	11.0	1.0%
Облігації державні	770.2	28.5%	150.5	24.3%
Корпоративні облігації	622.4	23.0%	-76.5	-10.9%
Векселі	27.9	1.0%	-5.1	-15.4%
Облігації місцевих позик	24.3	0.9%	-2.2	-8.2%
Інші ЦП та деривативи	157.6	5.8%	-0.3	-0.2%
РАЗОМ	2 701.3	100.0%	77.4	2.9%

Диверсифіковані ІСІ у 3-му кварталі 2021 року наростили сукупну вартість свого зведеного портфеля фінансових інструментів на 1.7% (після +4.7% за 2-й). Станом на кінець вересня цей портфель коштував понад **72 млн грн** (табл. 9).

Зростанню сприяли вкладення в усі наявні інструменти, окрім облігацій місцевих позик, що зменшилися за 3-й квартал на 1.0% (після -1.1% за 2-й), а їхня вага – у межах 0.2%. Зведений пакет корпоративних облігацій додав 24.5% (після +436.8%

у 2-му кварталі), а його частка зросла з 3.1% у червні до 3.8% у вересні. Сукупна вартість ОВДП у цих фондах зросла на ті ж 1.7%, що й весь фінансовий портфель сектору (після +17.5% у 2-му кварталі), тож її вага залишилася на рівні 39.9%.

Акції дещо втратили у вазі знову – з 56.8% до 56.2%, адже їхній пакет в активах диверсифікованих ІСІ у липні-вересні додав тільки 0.6% (після -6.5% за 2-й квартал).

Таблиця 9. Портфель цінних паперів та деривативів диверсифікованих ІСІ, станом на 30.09.2021 р.

Тип ЦП	Сукупна вартість ЦП у портфелях ІСІ, млн грн	Частка у зведеному портфелі ЦП ІСІ	Зміна за квартал, млн грн	Зміна, %
Акції	40.6	56.2%	0.2	0.6%
Облігації державні	28.8	39.8%	0.5	1.7%
Корпоративні облігації	2.7	3.8%	0.5	24.5%
Облігації місцевих позик	0.2	0.2%	0.0	-1.0%
РАЗОМ	72.2	100.0%	1.2	1.7%

2.7. Доходність ІСІ та інших напрямків інвестування

Переважно низхідна траєкторія фондового ринку України у 3-му кварталі 2021 року позначилася на доходності інвестування низки секторів ІСІ: у трьох із восьми з них за типами фондів і способами розміщення доходність понизилася. Водночас, у п'яти секторах вона залишалася позитивною. Крім того, практично усі сектори ІСІ, у тому числі й фонди акцій та інші ІСІ, що інвестували значну частину активів у цінні папери, мали значно кращу динаміку за цей період, аніж індекс українських акцій УБ, що втратив 6.6%. На противагу 6-ти акціям індексу УБ, ІСІ (крім венчурних) у вересні мали у своїх портфелях загалом 117 випусків акцій та 364 випуски усіх цінних паперів.

Лідерами за доходністю за 3-й квартал 2021 року серед усіх основних напрямків інвестування для роздрібних інвесторів були закриті ІСІ з публічним розміщенням, як і у 2-му кварталі, що за липень-вересень показали середні +4.8% (після +8.8%, рис. 14). Діапазон показників різних фондів у секторі залишався дуже широким, але дещо звужився: від -6.9% до +150.0%. Із 34-х цих ІСІ приріст інвестицій забезпечили 16 (47%, після 60% у 2-му кварталі). Три з цих фондів були доходнішими у цей період за житлову нерухомість, шість – ніж річні строкові банківські депозити у гривні, 11 –

щонайменше компенсували інфляцію, 29 – були доходнішими або принесли менші втрати, ніж депозити у дол. США, золоті та у порівнянні з падінням індексу ПФТС, 30 – ніж депозити у євро, а майже усі, крім одного, – порівняно з індексом УБ.

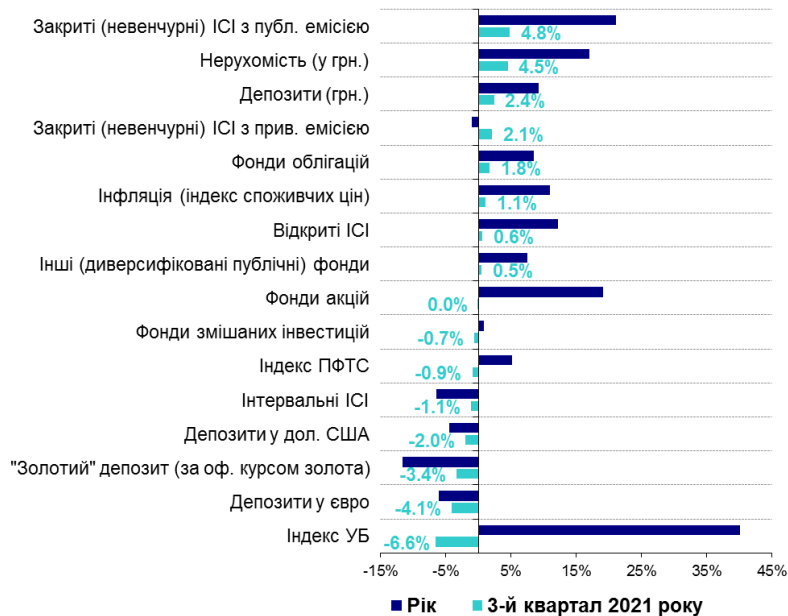

Рис. 14. Доходність ІСІ, депозитів, індексів акцій та рівень інфляції у 3-му кв. 2021 року та за рік¹⁰ (ренкінгування за квартальним показником)

⁹ Для адекватного порівняння доходності різних напрямків інвестування (видів активів) необхідно враховувати ліквідність ІСІ, зокрема, відкритого типу, що дозволяють виходити з інвестицій у будь-який робочий день без втрати доходності, на відміну від строкових банківських вкладів, які, переважно, передбачають перерахунок відсоткового доходу при достроковому поверненні коштів за ставкою вкладів на поточних рахунках (близькою до нуля). Водночас, розрахована доходність ІСІ не враховує можливі комісії та інші витрати при вході/виході до/із фондів. Також не враховується оподаткування інвестиційного прибутку при виході з фонду та оподаткування відсотків за депозитами.

¹⁰ Доходність ІСІ розрахована за даними звітності за 3-й квартал 2021 року щодо 16-ти відкритих, 14-ти інтервальних, 68-ми закритих ІСІ (у т. ч. 34-х із публічним розміщенням та 34-х – із приватним) та за даними звітності за попередні періоди – див. Ренкінги: ІСІ за типами фондів та ІСІ (диверсифіковані публічні) – за класами фондів. Інфляція розрахована за даними Державної служби статистики України (до попереднього місяця). Доходність нерухомості у гривні розрахована за даними Держстату щодо цін на вторинному ринку житлової нерухомості в Україні: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Житлова нерухомість в Україні у липні-вересні 2021 року здороччала на 4.5% (після +3.6% за попередній квартал).

Банківські строкові річні депозити у гривні у цьому кварталі забезпечили середні +2.4% (після +2.1%), тоді як ставки коливалися від 9% річних у вересні 2020 року до 9.5% у вересні 2021-го. Депозити в іноземній валюті у 3-му кварталі 2021 року знову були збитковими у гривневому виразі, в умовах ревальвації національної валюти і подальшого зниження ставок, особливо за вкладками у євро. Депозити у доларах США принесли -2.0% (після -2.1% за 2-й квартал), у євро – -4.1% (після -1.3%). Вклади у золоті знову повернулися до негативної квартальної доходності: -3.4% за липень-вересень (після +2.7% за 2-й квартал). Це відбулося внаслідок падіння ціни на золото на 3.8%.

Закриті ІСІ з приватним розміщенням у 3-му кварталі 2021 року поліпшили свою середню доходність: +2.1% (після -4.1% за 2-й квартал). Із 34-х таких фондів 19 (56%, після 26%) мали зростання вартості своїх сертифікатів або акцій.

Відкриті ІСІ у 3-му кварталі 2021 року принесли середні +0.6% (після +0.7%). Діапазон показників окремих фондів цього типу звужився порівняно з 2-м кварталом: від -1.6% до +3.5%. Із 16-ти фондів у секторі 8 забезпечили зростання вартості своїх сертифікатів за 3-й квартал (50%, після 63% у 2-му). Два відкритих фонди принесли своїм інвесторам більший дохід, ніж депозити у гривні, п'ять – більш ніж компенсували втрати від інфляції, 15 – дали більший дохід чи менші втрати, ніж індекс ПФТС, а усі 16 – ніж індекс УБ, річні депозити у золоті та іноземних валютах.

Інтервальні ІСІ у липні-вересні мали найнижчий середній результат: -1.1% (після -2.5% за 1-й квартал), хоча позитивну доходність забезпечила половина цих фондів (після 21% у 2-му кварталі). Із 14-ти чотири – щонайменше компенсували втрати від інфляції, 12 – були вигіднішими за валютні і «золоті»

3. Резюме

У липні-вересні 2021 року галузь управління активами інститутів спільного інвестування в Україні дедалі зростала – як за обсягом активів в управлінні, так і за кількістю фондів, що вийшли на ринок.

банківські строкові річні депозити, а майже усі – були доходнішими або принесли менші збитки, ніж падіння індексу УБ.

Найбільший дохід серед диверсифікованих і спеціалізованих фондів із публічним розміщенням за класами активів у 3-му кварталі 2021 року мали **фонди облігацій**, що підвищили середній показник до +1.8% (із +1.0% у 2-му кварталі). Популярність цих фондів й далі була дещо пониженою в умовах високої інфляції, але обидва фонди цього класу забезпечили зростання вартості своїх сертифікатів, були вигіднішими за валютні депозити й більш ніж покривали втрати від інфляції. Крім того, їхня дещо нижча доходність порівняно зі строковими депозитами у гривні певною мірою компенсувалася значно вищою ліквідністю, адже ці фонди є відкритими ІСІ.

Фонд акцій – знову єдиний серед диверсифікованих і спеціалізованих ІСІ у цьому класі – майже не втратив у вартості своїх сертифікатів у липні-вересні -0.01% (після +6.7% у 2-му кварталі), значно випередивши обидва українські індекси акцій.

Фонди змішаних інвестицій у 3-му кварталі 2021 року мали середній показник доходності -0.7% (після -0.9% у 2-му кварталі). Проте, результати окремих 26-ти фондів варіювалися від -14.6% до +3.5%. Два з них забезпечили дохід, більший за депозити у гривні, 6 – більш ніж компенсували інфляцію, 23 – були доходнішими або принесли менші втрати, ніж депозити у валюті та золоті, а майже усі, крім одного, – ніж індекс УБ.

За 9 місяців 2021 року найдоходнішими були **закриті ІСІ з публічним розміщенням** (+16.9%) та **фонди акцій** (+8.0%), а найнижчі результати мали **інтервальні ІСІ** (-1.2%).

На річному проміжку найдоходнішими на кінець вересня 2021 року були **закриті ІСІ з публічним розміщенням** (+21.1%) та **фонди акцій** (+19.1%), а найнижчий середній результат знову показали **інтервальні ІСІ** (-6.4%).

Ключовими трендами індустрії управління активами в Україні у 3-му кварталі 2021 року були:

- Активне збільшення кількості КУА;

- Прискорений приріст *кількості ІСІ*, зокрема, *сформованих ІСІ* – й далі майже тільки за рахунок венчурних фондів;
- Практично стало квартальне й річне зростання *сукупної вартості активів та ВЧА визнаних ІСІ*, при цьому:
- *ВЧА відкритих ІСІ* повернулася до зростання за квартал і зберегла двознаковий приріст із початку 2021 року та за останній рік – здебільшого, за рахунок притоку капіталу до цих фондів;
- Подальше збільшення *кількості інвесторів в ІСІ* – переважно у венчурних фондах, але й у деяких інших секторах, зокрема у відкритих ІСІ;
- Вперше за тривалий час збільшення *сукупних інвестицій* юридичних осіб-резидентів України в ІСІ та їхньої *частки у сукупній ВЧА* фондів; подальше нарощення вкладень із боку місцевих індивідуальних інвесторів – переважно на користь венчурних та відкритих ІСІ;
- Подальше зменшення *сукупної вартості та частки цінних паперів і деривативів* в активах усіх секторів ІСІ закритого типу, а також у відкритих ІСІ – на відміну від 2-го кварталу;
- Підвищення *квартальної доходності* у більшості секторів ІСІ за типами фондів, способами розміщення та класами активів, попри зниження фондового ринку за ключовими індексами, і збереження позитивних показників у більшості секторів.

Переважно низхідна траєкторія блакитних фішок українського фондового ринку у 3-му кварталі 2021 року негативно позначилася на доходності інвестування низки секторів ІСІ, однак значно ширший набір інструментів інвестування сприяв збереженню переважно позитивної динаміки вартості вкладень для більшості фондів. У цих умовах, а також на тлі збереження високої інфляції, найбільш привабливими для інвестування залишалися фонди приватного капіталу, зокрема венчурні ІСІ.

Станом на кінець вересня 2021 року сукупна вартість наявних інвестицій ІСІ у капітал українських компаній у різних секторах економіки, включно із наданими їм позиками або придбаними їхніми акціями, облігаціями і векселями, становила понад 451 млрд грн. Крім того, ІСІ були кредиторами уряду України та місцевих рад на загальну суму майже 3.3 млрд грн, банків – на 15.4 млрд грн.

Додаткова інформація про ІСІ на сайті УАІБ:

- [Ринок у цифрах](#)
- Довідник ІСІ: [Фонди в управлінні](#)